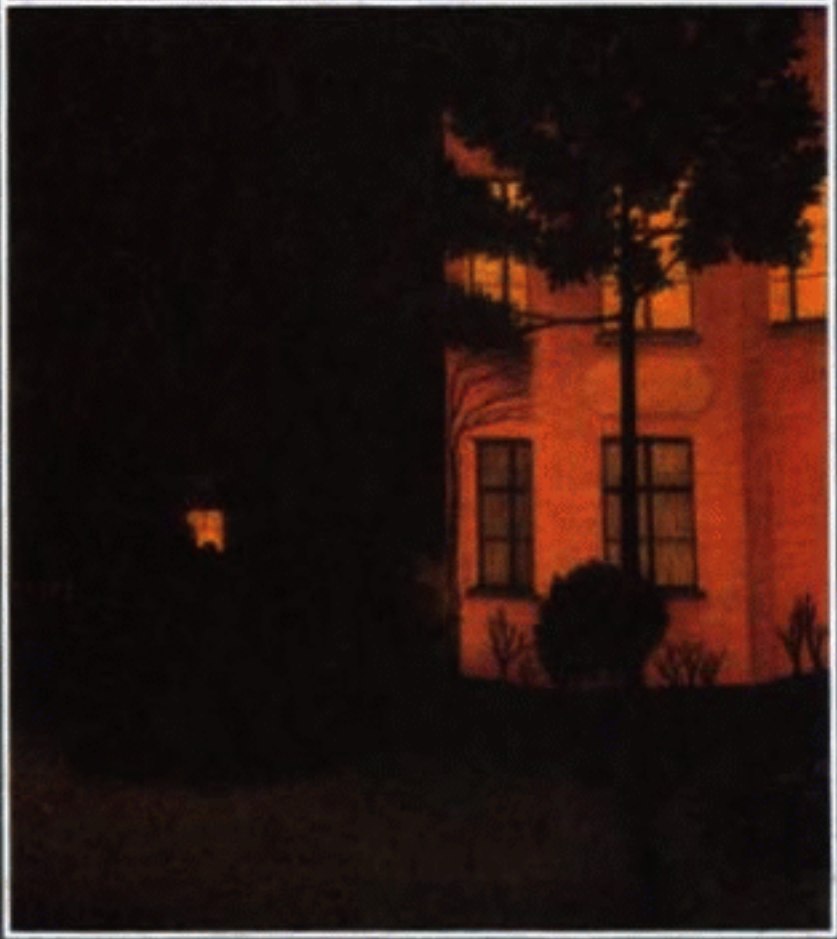
Witold Gombrowicz

TAAMMÜDEN CİNAYET

İLETİŞİM

İletişim Yayınları 264 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 52
ISBN 975-470-368-X

1. BASKI ©İletişim Yayıncılık A. Ş. Ekim 1993

KAPAK ve İÇ DÜZEN Ümit Kıvanç
KAPAK RESMİ René Magritte, L'empire des lumières, 1954
BİLGİSAYAR UYGULAMA Filiz Burhan
DÜZELTİ Ahmet Abbas
KAPAK BASKISI Ayhan Matbaası
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları
Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7
34400 Cağaloğlu İstanbul
Tel. 516 22 60-61-62 • Fax: 516 12 58

Witold Gombrowicz

TAAMMÜDEN CİNAYET

ÇEVİREN *Münir Göle*

REDAKSİYON *Ayşen Gür*

İletişim

İÇİNDEKİLER

YAŞAM ÖYKÜSÜ

7

TAAMMÜDEN CİNAYET

11

YAŞAM ÖYKÜSÜ

Münir Göle

Witold Gombrowicz (1904-1969) çağdaş edebiyatın hiçbir kalıba uydurulamayacak en önemli yazarlarından biridir. Gönülsüz sürgünle, bir daha göremeyeceği Polonya'dan kopmuş, savaş öncesi Buenos Aires'e ayak basmıştır. Geçim kaynaklarından yoksun, savaş yıllarını büyük bir sefalet içinde geçirmiştir, her şeye sıfırdan başlamak zorunda kalmıştır. Yavaş yavaş oluşan okuyucu kitlesinden uzakta -"Pazartesi, ben. Salı, ben..."- yirmi dört yıl sürgünde yaşadıktan sonra yüzünü yeniden Avrupa'ya çevirmiş ve yolu geriye katetmiştir. Avrupa'ya kavuşmak: Ne büyük hayâl kırıklığı! Paris'te yücel-

tildiğinde yüzünü buruşturmuş, Berlin'de iyi karşılanırken, o hesap yapmıştır. Polonya'nın çekimi, duvarı aşma arzusu büyüktür. orada geçmişini dokunulmamış bulacağından emindir. Berlin'de politik rengini açıklaması için baskıya uğradığında, reddetmiş ve yeniden derin bir yalnızlığa gömülmüştür ve yaşamı, son beş yılı geçirdiği Vence'da noktalanmıştır.

Otuz yıl boyunca Gombrowicz melez bir edebiyat yaratmıştır. Tiyatrosu (*Yvonne*, *Operet*, *Evlilik*), çapraşık cinselliği içeren romanları (*Ferdydurke*, *Büyülenenler*, *Trans-Atlantik*, *Pornografi*, *Kozmos*), sahte içtenlikle günlükleri, ikonoklast tavır alması ile onu eleştirenlerin bile saygı duymasına neden olmuştur. Nobel Ödülü'nü kıl payı kaçırmıştır. Hattâ bazen ciddiye alındığı bile olmuştur, cevabı: "Benim ahlâk anlayışım, öncelikle kişisel insanlığım adına, başkaldırımı ironi ve acı alay darbeleriyle dışavurmaktır". Açığa çıkmayı önlemek için saldırıya geçmiştir. "Gerçek insan acı çekendir", "Kendi ben'inizi bulmak istiyorsanız dişçinize gidin." Etten ve kandan, acı acı sırıtan bu adam, ölmeden önce günlüğüne "Yavaş yavaş yürümeye başlıyorum. Dansediyorum" diye not ediyordu.

Alaylı ve kışkırtıcı, bencil ve 'ben'inin özünü dışavurma' arayışında olan Gombrowicz, 'en katı biçimlerin bildiği grotesk, deforme büyüklüğünün imgesinde, soytarılığın karşıtı' bir edebiyat doğur-

muştu. Ergenliğe ve 'toy'luğa (immaturité) özleminden 'kendi büyüklüğünü yıkarken, sanki gençliğinde kendi için kurduğu düşü, ergenin sevgili gelecek 'proje'sini yıkıyordu' diye sözediyordu. Gombrowicz, insan doğasının, zevkini başkasının acısında tükettiği dayanılmaz pisliğine karşı son olarak başvurduğu gülmeyle ve en derin duygu olarak adlandırdığı utançla yoğurduğu romanlarının sanatını 'imgelemin pisliğe, karmaşaya, bayağılığa doğru zincirlerini kırması', 'kendini yığınlara teslim etmek ve aşağılanmak' diye tanımlıyordu. Toy'luğu varoluşçu paradoks düzeyine yüceltiyordu: "Toplumda Güzellik'ten, İyi'den, Doğru'dan dem vuruyoruz, özel yaşamımızda ise acınacak, aşağılık, küçük bir kültür geliştiriyoruz." Gombrowicz, 'grotesk bir başarısızlıklar dizisinden, utanç dolu tantanalardan, şanla hakarete uğramış kasıntılıklardan oluşan' şu roman tarihinde, Cervantes sonrası, Rushdie öncesi bir yerlere yazılmıştır.

TAAMMÜDEN CİNAYET

Geçen kış, bir miras işini yoluna koymak amacıyla Ignace K. adlı bir toprak sahibini ziyarete gitmek zorunda kaldım. Birkaç gün izin aldıktan, işlerimi de yardımcıma teslim ettikten sonra telgraf çektim: SALI AKŞAMI ALTIDA GELİYORUM STOP ARABA GÖNDERİN STOP.

Buna karşın, istasyondan çıktığımda atları göremedim. Araştırıp telgrafımın ulaştığını öğrendim: ilgili, bir gün önce kendi elleriyle aldı. Böylece ister istemez eski bir araba ki-

ralayıp, bavulumu ve tuvalet çantamı (küçük bir şişe kolonya, bir şişe bitkisel yağ, badem kokulu sabun, makas ve tırnak törpüsü içeriyordu) yükleyip, gece basarken eriyen karların sessizliğinde dört saat boyunca tarlalar arasında yol yapmak zorunda kaldım. Kentten getirdiğim pardösünün içinde titriyordum, dişlerim takırdıyor, bir yandan da düşünüyordum: Böyle sırtını germek, hep insanlara arkası dönük oturmak, üstelik çoğu zaman da ıssız yerlerde, arkada oturan kişinin kaprislerine boyun eğmek!

Sonunda ahşap bir malikâneye vardık. Birinci kattaki pencereden süzülen ışık dışında her şey karanlıktı. Kapıyı çaldım-kapalı, daha güçlü çaldım-hiç, sessizlik. Arabacım da kapıyı açtırmaya uğraştı.

- Pek konuksever değiller, dedim içimden.

Neden sonra kapı açılınca elinde gaz lambası uzun boylu, zayıf, otuz yaşlarında, küçük sarı bıyıklı bir adamı farkettik.

- Ne oluyor? diye sordu lambayı kaldırarak, yeni uyanmıştı sanki.

- Telgrafımı almadınız mı? Ben H.'yım.

- H. mı? Hangi H.? dedi beni süzerek.

Sonra birden, ne alçak ne yüksek bir sesle, sanki bir şifreyi çözmüş gibi "Hadi işinize!" dedi. Gözlerini kaçırıp, lambaya daha sıkı yapıştı.

- Hadi işinize bayım! Sağlıcakla kalın! Tanrı sizi korusun!

Aceleyle içeri girdi. Daha kesin bir sesle açıkladım.

- Kusura bakmayın, dün gelişimi bildiren bir telgraf gönderdim. Ben sorgu yargıcı H.'yım. Bay K. ile görüşmek istiyorum, daha erken gelemediysem istasyona araba gönderme-diğiniz içindir.

Sesimin tonu en ufak bir etki yaratmamıştı sanki, düşünceli düşünceli lambayı indirdi, bir süre sonra karşılık verdi.

- Ha, evet... Doğru. Telgraf çekmiştiniz. İçeri buyrun lütfen.

Ne olmuştu? Ev sahibinin oğlu olan bu genç adamı yalnızca, sofada gelişimi ve bir gün önce aldıkları telgrafı bütünüyle unut-tuklarını belirtti. Kibarca davranıp, davetsiz gelişimden dolayı özür dileyerek, paltomu çıkarttım ve duvardaki çengele astım. Genç adam beni küçük bir salona götürdü, bizi gören genç bir kadın, hafif bir iç geçirmeyle

koltuğundan kalktı.

- Kızkardeşim!

- Memnun oldum.

Evet, gerçekten de çok memnun olmuştum, çünkü hiçbir ard niyetimiz olmasa da dişilik erkeğe asla fazla görünmez. Ama öpmem için uzattığı eli terden nemliydi (bir kadının terden nemli bir el uzattığı görülmüş şey midir?), dişiliği de, küçük yüzünün çekiciliğine karşın, nasıl desem, o da terden nemliydi, ilgisiz, tepkisiz, çapaçul ve dağınıktı.

Eski, kırmızı, ufak koltuklara oturduk, alışılmış şeylerden sözetmeye başladık. Ama ilk nazik cümlelerim anında anlaşılmaz bir karşı koymayla karşılandı, gerektiği gibi, doğal olarak gelişeceğine, söyleşi tıkanıp bozuldu. Ben:

- Böyle bir saatte kapıya vurulduğunu duyunca şaşırmış olmalısınız.

Onlar:

- Vurulmak mı? Ha, evet!

Ben, kibarca:

- Sizi rahatsız ettiğim için üzgünüm, ama aksi halde bütün geceyi Don Quixote gibi köyü sayıklayarak geçirmem gerekecekti, ha, ha!

Onlar, küçük şakama sıradan bir gülümsemeyi bile çok görüp, soğuk, sert bir sesle:

- Hayır, rica ederiz.

Neler oluyordu? Doğrusu çok garipti, sanki bana kızıyorlardı, veya benden çekiniyorlardı, veya bana acıyorlardı, veya benden utanıyorlardı. Koltuklarına gömülmüş, bakışımdan sakınıyorlardı, birbirlerine de bakmıyorlardı; varlığım hiç de hoşlarına gitmiyordu, yalnızca kendi üzerlerine yoğunlaşmış ve her an incitecek bir söz söylememden korkuyormuş gibi bir halleri vardı. Sonunda tepem attı. Neyimden korkuyorlardı yani? Ne biçim karşılamaydı bu, aristokratça, çekingen ve kibirli? Ziyaretimin amacından, yani Bay K.'dan söz açınca, ikisi de ötekinin konuşmasını istiyormuş gibi birbirlerine döndüler. Sonunda adam tükürüğünü yuttu, açık seçik ve törensi bir sesle, sanki ortada olağandışı bir şey varmışcasına:

- Evet, kendisi burada, dedi.

"Babam Kral hazretleri burada bulunuyorlar" der gibiydi.

Yemek de biraz tuhaftı. Yemeğe de bana da değer vermiyormuş gibi, baştan savma bir servis yapıldı. Karnım aç olduğundan ye-

mekleri silip süpürmem kasıntı uşak Etienne'i kızdırmışa benziyordu; iki kardeş de sessizce, tabağımdan gelen gürültüleri dinliyordu. Birinin sizi dinlediğini bildiğinizde, yemeğin boğazdan ne kadar zor geçtiğini bilirsiniz, elinizde olmadan her lokmayı korkunç bir yutma gürültüsüyle mideye indirirsiniz.

Adamın adı Antoine, kızkardeşinin ise Cecile idi.

Bu sırada içeri biri girdi. Baktım. Sürgündeki bir kraliçe miydi? Yok, anneydi, Bayan K. görkemle ilerleyip buz gibi elini bana uzattı, yüce bir şaşkınlığın gölgesiyle beni gözden geçirip, tek söz etmeden yerine oturdu. Kısa boylu, iri hatta kalın, kurallara özellikle toplum kurallarına son derece bağlı şu taşralı hanımlara benziyordu. Sınırsız bir şaşkınlıkla, sanki alnıma uygunsuz bir laf yazılıymış gibi sert sert beni inceledi. Cecile eliyle açıklamak veya haklı göstermek için bir harekete kalkıştı, ama bu da anında silinip kayboldu ve ortam daha da yapaylaştı ve gerginleşti.

- Boş yere buraya kadar zahmet ettiğiniz için epey hoşnutsuz olmalısınız, dedi birden

Bayan K., ama ne ses! Hakaret dolu, önünde üçüncü reverans yapılmamış bir kraliçenin ses tonuyla, sanki pirzolaların yutulması son derece ağır bir suçmuş gibi.

- Domuz pirzolalarınız çok lezzetli! diye karşılık verdim öfkeyle, elimde olmadan gittikçe kabalaşmaya başlamıştım.

- Pirzolalar... Pirzolalar ha...

- Tony daha bir şey söylemedi anne! dedi Cecile birden, çekingen, mutsuz bir edayla.

- Bir şey söylemedi de ne demek? Neden bir şey söylemedin? Hâlâ bir şey söylemedin mi?

- Neye yarar ki anne? diye mırıldandı Antoine, benzi attı, dişçi koltuğuna oturacakmış gibi çenesini sıktı.

- Tony...

- Ama... neye yarar? Bir şeyi değiştirmez... gerek yok... her zaman...

Ve sustu.

- Tony, nasıl olur da...? Gerek yok ne demek Tony? Hadi Tony!

- Kimse... yani ne önemi var.

- Zavallı oğlum! diye mırıldandı annesi, saçlarını okşayarak.

Ama Antoine onun elini itti.

- Kocam bu gece vefat etti, dedi soğuk bir sesle, bana dönerek.

Ne? Ölmüş mü? Demek buymuş! Yemeği bıraktım, çatalı bıçağı kenara koydum, ağzımdaki lokmayı bir an önce yutmaya çalıştım. Olacak iş miydi? Daha dün istasyonda telgrafımı almıştı! Üçüne de baktım. Ağırbaşlılık ve ciddiyetle bekliyorlardı, dudaklarını kısmış, sert ve kesin yüzlerle bekliyorlardı. Peki ne bekliyorlardı? Ha, başsağlığı dileğinde bulunmam gerekiyordu!

Öylesine beklenmedik bir şekilde olmuştu ki, bir an soğukkanlılığımı kaybettim. Kararsızca ayağa kalkıp dilim dolaşarak "üzgünüm... çok, şey..., kusura bakmayın" gibi belirsiz sözler ettim. Sustum, ama onlar için bu yeterli değildi, onlara yetmiyordu: gözler yerde, yüzler donuk, dağınık giyimleriyle, adam traş olmamış, kadınlar taranmamış, tırnaklar pis, hiçbir şey demeden öylece oturuyorlardı. Uygun bir konuşma, yerinde deyimler bulabilmeye çabalayarak öksürdüm, ama aksi gibi kafam bomboştu, salt boşluğun ne olduğunu bilirsiniz, onlar acılarından harap, bekleyip duruyorlardı.

Hiçbir şey söylemeden bekliyorlardı. Antoine kurulmuş gibi masamn kenarını tıkırdatıyordu, Cecile sıkıntıyla kirli elbisesinin dikişlerini büzüyor, anne ise katı ve acımasız hanımefendi ifadesiyle taşlaşmış gibi kımıldamadan oturuyordu.

Sarsıldığımı hissettim. Halbuki, sorgu yargıcı olarak yaşamımda yüzlerce ölüyle karşılaşmıştım. Ama işte... nasıl desem? Örtünün altına saklanmış, cinayet kurbanının cesedi başka, doğal bir ölümle ölüp katafalkına yatırılmış ölü başka şey. İlkindeki törensel unsur eksikliği başka, saygınlık ve yerinde davranışlar gerektiren çok resmî, şereflı bir vefat başka şey.

Tekrar ediyorum, bana en başından söylemiş olsalardı azıcık bile kafam karışmazdı. Ama aşırı rahatsızdılar. Aşırı ürkektiler. Bu yalnızca davetsiz geldiğimden mi, yoksa görevimden, durum gözönüne alınırsa yılların deneyimiyle ortaya çıkan mesleki ciddiyetimden utanç duyduklarından mı, bilemem; her neyse, onların utancı bende korkunç, kesinlikle oransız bir utanç doğurdu.

Ölüye duyduğum saygı ve bağlılık üzerine kem küm ettim. Sonra okuldan bu yana hiç

görüşmemiş olduğumuzu, bunu da bilebileceklerini anımsayarak "birlikte okula gittiğimiz zaman" diye ekledim. Hâlâ karşılık vermedikleri, benim de ne de olsa sözümü bitirmem, durumu düzeltmem gerektiğinden, ayrıca söyleyecek başka şey de bulamadığımdan sordum:

- Cesedi görebilir miyim?

Bu "ceset" sözcüğü pek yerinde bir seçim olmamıştı galiba. Belirgin rahatsızlığım dulu yumuşattı: hüngür hüngür ağlamaya başladı, elini bana uzattı, ben de alçakgönüllülükle öptüm.

- Bugün..., dedi kendine gelmekte güçlük çekerek, bugün... bu gece... bu sabah kalktım, odasına girdim, Ignace! Ignace! diye çağırdım, karşılık vermedi, hareketsizdi. Bayıldım, düşüp bayıldım. O andan beri ellerim hiç durmadan titriyor, bakın!

- Neye yarar anne?

- Titriyor, ellerim titriyor... Kendiliğinden titriyorlar, yaprak gibi...

- Kimse... Hiç de... Anlamsız bu. Ne utanç! diye şiddetle bağırdı adam, sonra da dönüp çıktı.

- Tony! diye haykırdı anne ürkerek. Cecile,

yalnız bırakına onu...

Ben ise orada durmuş titreyen ellere bakıyor, söyleyecek bir şey bulamıyordum, kendimi gitgide daha yitik, daha rahatsız hissediyordum.

Dul kadm sesini alçaltarak:

- İstiyorsunuz, değil mi? Hadi öyleyse... şuradan... Size yol göstereyim, dedi.

Olayı soğukkanlılıkla gözden geçirince gerek kendi davranışlarım, gerekse pirzolalar konusunda bütünüyle özgür olduğumu farkettim, yani "hayhay, ama önce pirzolalarımı bitireyim, öğleden beri ağzıma hiçbir şey koymadım" karşılığını verebilirdim, hatta vermeliydim. Öyle yanıtlasaydım, belki de bir sürü trajik hadisenin seyrini değiştirebilirdim. Peki benim suçum muydu? Beni o kadar dehşete düşürmüştü ki, gözümde pirzolalar da ben de bayağı ve tiksinç hale gelmeye başlamıştık: birden o kadar utanmıştım ki, bugün bile o utancın anısı yüzümü kızartır.

Ölünün yattığı birinci kata çıkarken, kendi kendine mırıldandı:

- Ne korkunç felaket! Feci, feci bir darbe... Çocuklar bir şey söylemek istemediler.

Onurlu, katı ve içe kapanıktırlar, yüreklerini kimseye açmak istemezler, dert gizliden gizliye kemirsin, onu tercih ederler. Bana çekmişler, bana... Ah! yeter ki Tony bir saçmalık yapmasın! Kaya gibidir, çetindir, ellerinin titremesini engeller. Kimsenin cesede dokunmasına izin vermedi, buna karşın bir şeyler yapılması, hazırlanılması gerekiyordu. Ağlamadı, bir an bile ağlamadı... Hiç olmazsa birazcık ağlayabilseydi.

Kapıyı açtı, içine kapanık bir havayla başımı eğip, diz çökmek zorunda kaldım. Bu sırada o sanki Kutsal Töreni yerine getiriyormuş gibi devinimsiz, ciddi, yatağın yanında ayakta duruyordu.

Ölü kişi, ölümün onu bulduğu gibi yatağında uzanıyordu, tek fark sırtüstü döndürmüşlerdi. Morarmış, şişmiş suratı kalp krizlerinde olduğu gibi, soluksuz kalmaktan öldüğünü gösteriyordu.

- Boğularak ölmüş! diye mırıldandım kalp krizi olduğunu açıkça gördüğüm halde.

- Kalp, kalp bayım... Kriz geçirdi...

- Oh, kalp bazen insanı boğabilir, olur böylesi... dedim kasvetli bir sesle.

Hâlâ ayaktaydı ve bekliyordu. Istavroz çıkarıp bir dua okudum, sonra (hâlâ ayaktaydı) alçak sesle:

- Ne soylu çizgiler! dedim.

Elleri öylesine titriyordu ki, yeniden öpmem gerekti. Hiç tepki göstermedi, servi gibi dimdik ayakta dikilip, karşısındaki duvara acıyla bakmayı sürdürdü. Böyle durdukça, az da olsa merhamet göstermemek çok güçtü. Basit görgü kuralları bunu gerektiriyordu, kaçınmak mümkün değildi.

Ayağa kalktım, ceketimdeki tozu silkeler gibi yaptım, hafifçe öksürdüm, ama hiç kımıldamadı. Sessiz, Niobe gibi boşluğa bakarak, anıları içinde yitmiş, yıkılmış, kendi perişan düşüncelerine dalmış gitmişti, tam o sırada burnundan küçük bir damla aşağı yuvarlandı, mumlar tükenirken Demokles'in kılıcı gibi orada sallanmaya başladı.

Birkaç dakika geçince, tatlılıkla bir-iki söz etmeyi denedim. Iğne batırılmış gibi irkildi, birkaç adım attı, sonra yeniden hareketsiz kalakaldı. Yine diz çöktüm. Amma da dayanılmaz bir durum! Benim gibi duyarlı, özellikle de alıngan bir adamı için ne rahatsızlık! Kasıtlı eziyet ettiğini söylemiyorum ama kimi

ne derse desin, bunda bir kötülük vardı. Kimse tersini kanıtlayamaz! Kadının kendisi değilse bile, içindeki kötülük onun ve cesedin önünde yapmak zorunda kaldığım yapmacık numaralardan sinsice bir zevk alıyordu.

Bugüne kadar rastladıklarım arasında el sürmemin imkânsız olduğu bu ilk gövdenin iki adım ötesinde. dizüstü çökmüş, bir şey görmeden, bileklere kadar çekilmiş, uzerine de soluca çarpazlanmış ellerin yerleştirildiği örtüye bakıyordum. Yatağın ayak ucundaki saksıda çiçekler vardı, yastığa gömülü solgun yüz seçilebiliyordu, çiçekleri, sonra yeniden suratı gözlüyordum, aklıma sahnenin bir tiyatro oyunundaki gibi yapay olduğu yolunda ısrarlı, garip, yapış yapış bir düşünceden başkası gelmiyordu. Her şey bile bile hazırlanmışa benziyordu: bir yanda kibirli, dokunulmaz, sönmüş ve ilgisiz gözlerini tavana dikmiş ceset, yanıbaşında gözleri yaşlı dul, bu yanda da, diz çökmüş, ağızlık takılmış azgın köpeğe benzeyen ben, sorgu yargıcı. "Kalkıp yaklaşsam, örtüyü çekip incelesem, yalnız parmağımla da olsa dokunsam ne olurdu acaba?" Aklımdan geçen buydu ama ölünün ağırbaşlılığı beni yerime çiviliyordu:

Geri dur! Yasak! Dikkat! Diz çök!

İşin aslı nedir? diye düşündüm yavaşça. Kim düzenledi bu oyunu? Ben basit, sıradan bir adamım, böyle üçkâğıtları kaldıramam. Kimsenin benim... Aman Tanrım! diye düşündüm birden, ne budalaca laflar. Ne oluyorum? Ölçüyü kaçırmadım mı? Nereden çıktı bu yapmacık havalar? Halbuki benim yapıma hiç uymuyor. Bulaştı mı? Ne oluyor? Buraya geldiğimden beri, her şeyim kötü bir aktörün oyunu gibi yapay, kasıntı. Bu evde resmen kişiliğimi kaybettim, ölçüyü fazlasıyla kaçırdım.

Tiyatrovari bir havayla iç çektim, sanki kendi oyunuma kapılmış, doğal halime dönemiyormuşum gibi. Kimsenin benim... Kimsenin benim sabrımı taşırmasını salık verinem, yoksa karışmam.

Bu sırada, dul kadın kendi kendine konuşarak, öksürüp abartmalı el hareketleri yaparak kapıya doğru yürüdü.

Sonunda odada yalnız kalınca, yakalığımı çıkardım, masaya koyacağıma yere attım, ayaklarımla çiğnedim. Suratım seğirip kızarmaya başlarken, yumruklarımı hiç alışılmamış bir hararetle sıkmaya başladım. Öf-

kem çok belirgindi.

- Beni gülünç duruma düşürdüler, diye homurdandım. Iğrenç karı... Her şeyi ustaca düzenlemişler sanki! Saygı göstertiyorlar, el öptürüyorlar! Duygularımı göstermeye zorluyorlar! Duygular! Nazlanmalar! Demek öyle, oysa ben bundan nefret ederim. Evet, karşımda titreyerek zorla el öptürülmekten, dualar mırıldanmaya, diz çökmeye, aşırı duygusal sözler bulup çıkarmaya zorlanmaktan nefret ederim, ben her şeyden de çok gözyaşlarından, sızlanmalardan, burundan düşen damlalardan tiksinirim, düzen ve temizliği severim.

Bir süre sonra, düşünceli düşünceli, sanki çevreyi yoklar gibi, başka bir tonda iç çektim. Ellerini öpmemi mi istiyorlar? Aslında ayaklarını öpmem gerekir, öyle ya, ölü hazretlerinin ve aile acısının önünde ben kimim ki? Bayağı, kaba, fitneci bir polis, o kadar; gerçek doğam su yüzüne çıkmıştı.

Ama... Hmm! Biraz fazla acele etmişlerdi, evet, ben onların yerinde olsaydım, biraz daha... sakınımlı... biraz daha... ılımlı... olurdum. Çünkü benim kötü kişiliğimi... veya özel kişiliğimi... hiç olmazsa resmi kişiliğimi hesaba katmak gerekirdi. Unuttular,

uzun sözün kısası, ne de olsa sorgu yargıcıyım, burada da bir ceset var ve ceset kavramı pek de masum sayılamayacak kadar sorgu yargıcını çağrıştırıyor. Ya olayları bir sorgu yargıcının bakış açısından incelersem nereye varırız?

Gözden geçirelim. Ziyaretçinin biri geliyor, raslantıya bakın, gelen bir sorgu yargıcı. Araba gönderilmiyor, kapı açılmıyor, böylece zorluk çıkarılıyor, demek ki içeri girmemesi birinin işine geliyor. Ardından neşesiz ağırlanıyor, saklanamayan bir kızgınlık ve korkuyla; sorgu yargıcının karşısında kimler korku duyar? Önünde susuluyor, ondan bir şey gizleniyor, sonunda neyin gizlendiği ortaya çıkıyor... Bir ceset, yukarı katta boğularak ya da boğazlanarak ölmüş bir adam. Güzel, değil mi? Ceset ortaya çıktıktan sonra her yol kullanılarak gelenin diz çökmesine ve el öpmesine çalışılıyor, ölünün doğal bir ölümle öldüğü bahanesiyle!

Bu düşünceyi saçma, hatta gülünç olarak nitelendiren biri varsa (evet, yani, açıkçası insan bu kadar abartabilir mi?) birkaç dakika önce, ölkeden gözüm dönerek, yakalığını çiğnediğimi unutmasın. Nesnelliğimi kay-

betmiştim. Katlanmak zorunda kaldıklarım sonucunda bilincim kararmıştı, yani aşırılıklarımdan bütünüyle sorumlu olmayacağım açıktı.

Gözlerim boşlukta, ciddiyetle açıkladım:

- Burada garip bir şeyler dönüyor.

Büyük bir öngörüyle olguları birbirine bağlamaya, tasarımlar yapmaya, sonuçlar çıkarmaya, ipuçları aramaya koyuldum. Kısa sure sonra, bu uğraşların boşluğundan bitkin düşüp, yatıştım. Evet, evet, ölü hazretleri her açıdan saygıya değer, gereken saygı gösterisinde bulunmayacağım da söylenemez; ama bütün ölüler aynı derece saygın değildirler. Ama ölümün bütün koşulları açığa kavuşmadan önce, onların yerinde olsam, benden bu kadar emin olmazdım, özellikle iş bu kadar karanlık, karmaşık ve kuşkuluyken... Hmm.. bütün izler de bunu gösteriyor.

Ertesi sabah, yatakta kahvemi içerken, sobanın odunlarını tazeleyen, iri yarı uyuşuk uşağın, içinde hafif bir merak ışığı belli olan kaçamak gözlerle beni süzdüğünü farkettim. Kim olduğumu biliyordu. Çocuğun ağzını aramaya karar verdim.

- Demek beyefendi vefat etti?

- Evet, vefat etti.

- Kaç hizmetkârsınız burada?

- Beni saymazsanız Etienne ve aşçı var. Benimle üç ediyor.

- Beyefendi yukarıdaki odada mı öldü?

- Tabii yukarıdaki odada öldü, dedi ilgisizlikle. Bu arada tombul yanaklarını şişirerek ateşi üflüyordu.

- Peki, siz nerede yatıyorsunuz?

Üflemeyi kesip, bana baktı, bakışı canlanmıştı.

- Etienne aşçıyla beraber mutfağın yanında kalıyor. Ben yalnız başıma kilerde yatıyorum.

- Bunun anlamı şu, Etienne ile aşçının kaldığı yerden öteki dairelere, kilerden başka geçiş yok, öyle mi? diye sordum, pek renk vermeden.

- Hayır, yok, diye karşılık verdi, bakışı iyice canlanmıştı.

- Ya hanımefendi nerede yatıyor?

- Eskiden, Beyefendi ile beraber yatıyordu, şimdi Beyefendinin yanındaki odada.

- Beyefendi öldüğünden beri mi?

- Yok, daha önce taşındı, bir hafta kadar önce.

- Hanımefendinin neden Beyefendi ile kalmadığını biliyor musun?

- Hayır, bilmiyorum.

Bir soru daha sordum:

- Peki, Beyefendinin oğlu nerede kalıyor?

- Aşağıda, yemek odasının yanında.

Kalktım, özenle giyindim. Hmm, hmm... Yanılmıyorsam, yeni bir ipucu gözden geçirilmeyi bekliyordu. Ilginç bir ayrıntı. Kocasının ölümünden bir hafta önce karısının paylaştıkları odayı neden terkettiği üzerinde doğrusu kafa yorulabilirdi. Kalp hastalığının bulaşmasından mı çekiniyordu? En azından abartılı bir korku olurdu bu. Ama aceleci sonuçlar, acele adımlar yok... Yemek odasına indim. Dul pencere kenarında duruyordu; kollarını kavuşturmuş, kahve fincanını görmeden boş boş bakıyordu, tekdüze bir sesle başını heyecanlı heyecanlı öne arkaya sallayarak bir şeyler söyleniyordu, elinde ıslak bir mendil vardı. Yaklaştığımda birden masanın çevresini ters yönde dolanmaya başladı, hâlâ söyleniyor, abartmalı el hareketleri yapıyordu, bilincini yitirmişe benziyordu. Ama ben bir gün önce kaybettiğim dengemi bulmuştum, bir köşeye çekilip sabırla varlığımın

farkına varmasını bekledim.

- Ah, güle güle bayım, güle güle! dedi kurulmuş gibi, selâmladığımı görünce. Sizi tanıdığıma çok memnun...

- Özür dilerim... diye mırıldandım. Şey, ben... ben... daha gitmiyorum, biraz daha kalmak isterdim...

- Ha, siz misiniz? dedi. Cesedin kaldırılmasıyla ilgili kem küm etti, hattâ beni bir soruyla şereflendirmek lütfunda bile bulundu: cenazeye kalacak mıydım?

- Şeref duyarım, diye yanıtladım sofuca bir havayla. Kim ebediyete intikal edene karşı bu son görevi geri çevirebilir? Kendisini tekrar görebilir miyim?

Yanıtlamadan, izleyip izlemediğime de bakmadan, gıcırdayan merdivenlere yöneldi.

Kısa bir duadan sonra, ayağa kalkıp, yaşam ve ölüm sorunu üzerine derin düşünceye dalmış gibi, çevreyi inceledim.

Garip! dedim içimden. İlginç! görünüşe bakılırsa, bu adamın doğal ölümle öldüğü kuşku götürmez. Yüzü boğazlanmış gibi şişmiş, morarmış, ama ne gövdede, ne de odada, şiddetin herhangi bir izi var: sakin

sakin bir kalp krizi geçirip öldüğü düşünülebilir doğrusu.

Yine de, birden yatağa yaklaşıp, parmağımla boynuna dokundum.

Bu anlamsız hareket, dul kadında dikkate değer bir tepkiye neden oldu.

- Ne yapıyorsunuz? diye haykırdı. Ne... ne yapıyorsunuz?

- Sinirlenmeyin böyle, zavallı bayan! diye karşılık verdim, sonra da uzun uzadıya seremonilere kalkışmadan ölünün boynunu, ardından odanın bütününü incelemeye giriştim. Nezaket yeri geldiğinde iyidir, ama gereklilik başgösterdiğinde düzenli bir inceleme yapmamızı engelleseydi, halimiz nice olurdu? Ne yazık! Ne gövdede, ne konsolda, ne dolabın arkasında, ne de yatağın önündeki halıda herhangi bir ipucu vardı. Dikkate değer tek şey, kocaman ölü bir hamamböceğiydi. Yine de anlamsız bir ürküntü içinde hiç kımıldamadan ne yaptığıma bakan dulun yüzünde bir parıltı belirdi.

O zaman, büyük bir sakınımla sordum:

- Neden bir haftadır kızınızla aynı odada yatıyorsunuz?

- Ben mi? Neden? Ben? Neden mi öteki

odada?... Size ne o...? Oğlum önerdi... soluk yüzünden... geceleri, kocamın nefesi daralıyordu. Ama siz nasıl?... Kim size?... Size ne?

- Bağışlayın... üzgünüm, ama...

Cümlemi anlamlı bir el hareketiyle tamamladım.

Kavramış göründü, sanki birden konuştuğu insanın resmî kişiliğinin bilincine varmıştı.

- Ama... nasıl? böyle bir şeyi... hiçbir şey fark etmediniz mi?

Bu soruda gözle görülür bir korku vardı. Yanıt olarak öksürdüm.

- Ne olursa olsun, dedim kuru kuru, sizden ricam... Ölünün kaldırılmasından sözettiniz sanırım... Evet, cesedin yarın sabaha kadar bulunduğu yerde kalmasını rica etmek zorundayım.

- Ignace! diye haykırdı.

- Kesinlikle! dedim.

- Ignace! nasıl olur? İnanılmaz bu, olanaksız! dedi gövdeye kederli bir göz atarak. Ignace!

Bunun üzerine, garip şey, sözünü yarıda kesti, kasıldı, bakışıyla beni ezerek derinden

hakarete uğramış bir havada odadan çıktı. Sorarım size, neden hakarete uğramış olsun? Eğer işe karışmamışsa, kocasının doğal bir ölümle ölmemesi neden karısına hakaret olsun? Doğal olmayan ölümde küçük düşürücü ne var?

Katil için küçük düşürücü olması anlaşılabilir, ama ölü veya yakınları için pek mümkun değil gibi görünüyor bana! Ayrıca böyle konularla uğraşamazdım, daha acil sorunlarım vardı. Yalnız kalınca bir defa daha düzenli bir araştırmaya giriştim. Ama yüzüm gittikçe artan şaşkınlığımı ele verdi.

- Hiçbir şey! diye mırıldandım. Hiç, konsolun arkasındaki hamamböceğinden başka hiçbir şey. Doğrusu daha ileri gitmek için hiçbir neden olmadığına inanmak olası.

Hah! işte püf noktası! Uzman gözünde, bu ceset, adamın kesinkes ve apaçık doğal biçimde bir kriz sonucu öldüğünü ortaya koyuyordu. Bütün belirtiler, atlar, kötü niyet, korku, ikiyüzlülük, karanlık bir şeyler dönüğünü bildiriyordu, ama ceset tavana doğru haykırıyordu: "Ben kalp krizinden öldüm!" Fiziksel ve tıbbî kanıt ortadaydı, kesinlik vardı: kimse onu öldürmemişti, nedeni de

açık ve basitti: Öldürülmemişti. Benim yerimde olsa, meslekdaşlarımın çoğunun soruşturmayı durduracağını kabullenmek zorunda kaldım. Ama ben asla! Çok gülünç bir duruma düşmüştüm, öç alma duygusuyla yanıyordum ve çok ileri gitmiştim. Parmağımı havaya kaldırıp kaşlarımı çattım.

- Bir cinayet kendiliğinden gelmez, beyler; zekâyla tasarlamak, düzenlemek ve kurmak gerekir! Armut piştikten sonra düşmez ağıza.

Görünürdeki manzara cinayet fikrini yalanlıyorsa, dedim kendi kendime bilgece, kurnaz olalım ve görüntülerin bizi yanılgıya sürüklemesine izin vermeyelim. Tersine, mantık, sağduyu ve kanıtlar katilin lehinde ama görünürdeki manzara karşısındaysa, mantığın ve kanıtların tuzağına düşmeyelim. Tamam, görünürdekiler olduğu gibi olsun ya da olmasın, Dostoyevski'nin dediği gibi, tavşan olmadan tavşan ezmesini nasıl yapabiliriz ki? Cesede bakıyordum, ceset de tavana bakıyordu ve el değmemiş boynu ile masumiyetini haykırıyordu. İşte engel! işte püf noktası! Ama yerini değiştiremediğimiz şeyin üstünden atlamalı: hic Rhodus, hic

salta. İstesem elimle tutabileceğim bu insan görünüşlü cansız nesne, şu donuk yüz, benim canlı ve hareketli, her duruma uygun bir ifade bulabilen yüzüme karşı etkin bir direnç gösterecek miydi? Cesedin suratı biraz şişmiş de olsa değişmiyordu, buna karşın benimki muzaffer bir kurnazlığı, aptalca bir kurum ve kendine güveni dile getiriyordu, sanki "tereciye tere satılmaz" dermişim gibi.

- Evet, dedim ciddi ciddi, kesin bir gerçek var: Ölü boğazlanmış.

Belki savunma, kaçamaklarla kalpten gittiğini kanıtlamaya çalışacaktır. Hmm, hmm... Bu avukat dolapları bize sökmez. "Kalp" sözcüğünün çok geniş, hattâ simgesel bir anlamı var. Cinayet haberiyle heyecanlanan hangi insan "Önemli bir şey değil, sadece kalp" gibi rahatlatıcı bir açıklamayla tatmin olur? Hangi kalp, sorarım size? Kalbin ne kadar karmaşık ve çok yönlü olduğunu biliyoruz. İçine çok şey konabilen bir çanta: Katilin buz kesmiş yüreği, sevgilinin sadık yüreği, ateşli yürek, kötü yürek, kıskanç yürek, vb.

Ezilmiş hamamböceğinin suçla doğrudan ilintisi yok gibi görünüyor. Şimdilik bir şey

açığa kavuştu: boğularak veya boğazlanarak ölmüştü ve bu boğulmanın veya boğazlanmanın kalple bir bağlantısı vardı. Dışardan bir hasar görülmediğinden, olayın bütünüyle içeriden kaynaklandığım söyleyebiliriz. Evet, hepsi bu... Başka bir şey yok: İçten kaynaklanıyor; kalp. Acele karar vermemeli- Şimdi evin içinde biraz gezinmeli.

Yine aşağı indim. Yemek odasına girerken, çabuk çabuk uzaklaşan ayaksesleri duydum. Toy Cecile miydi? Aa, kaçmak iyi bir şey değil, sevgili bayan: gerçek sizi her zaman yakalar! Yemek odasını geçtikten sonra (sofrayı kuran hizmetkârlar gizlice beni izliyorlardı), yavaşça öteki odalara girdim, bu sayede uzaklaşan Tony'yi arkadan görme fırsatım oldu.

- İçeride bir hasar olduğunu, bu nedenle kalpten öldüğünü düşünürsek, bu eski evin buna en uygun ortam olduğunu itiraf etmeliyiz, diye düşündüm. Hatta gerçek bir tek ipucunun bile bulunmadığını belirtebiliriz. Yine de (burnum koku almaya başlamıştı), yine de havada ürkünün varlığı duyuluyor, ayrıca bir çeşit pis koku, özel bir koku, terimiz gibi kendimizden çıktığında katlandı-

ğımız pis bir koku, aile bağları gibi diye tanımlayabileceğim pis bir koku.

Koku almayı sürdürerek, ikinci derecede de olsa bana pek anlamdan yoksun görünmeyen ufak tefek ayrıntılar tesbit ettim. Örneğin sararmış, rengi kaçmış perdeler, elle işlenmiş minderler, bir sürü fotoğraf ve portre, kuşaklar boyu kullanılmaktan arkalıkları aşınmış sandalyeler... Artı: çizgili kâğıtta yarım kalmış bir mektup, salonda pencere kenarındaki bıçağın üzerindeki tereyağı artıkları, konsolun üzerinde ilaçlı bardak, sobanın arkasındaki mavi kurdele, bir örümcek ağı, sayısız dolap, eski kokular. Her şey gerçek bir ilgi ve içtenlik ortamı yaratmaya katkıda bulunuyordu: yüreğin her an yem bulması mümkündü, evet yürek unutulmuş tereyağı, perdeler, kurdela, kokular (ekmeğin de kokusu olduğunu fark ettim) için çarpabilirdi. Ayrıca, evin gerçek bir "iç" havası verdiğini, bu "içselliğin" başlıca, pencerelerdeki pamuk süslerden ve içinde geçen yazdan kalma kurumuş bir sinekliğin bulunduğu çentiklenmiş bir fincan tabağından kaynaklandığını da keşfetmek gerekti.

Kör gibi bir tek yana yöneldiğim ileri sürülmesin diye, hizmetkârlar bölümünden öteki dairelere gerçekten yalnız kiler aracılığıyla mı geçiliyor diye de baktım. Öyle olduğunu gördüm, dışarı çıkıp, ıslak karda gezinirmiş gibi yaparak evin çevresini de dolandım. Birinin sağlam pancurlu kapıyı ve pencereleri aşıp gece içeri girebileceğini düşünmek imkânsızdı. Bu evde gece herhangi bir suç işlenmişse, kilerde uyuyan uşak Etienne'den başka kimseden şüphelenilemeyeceği gün gibi ortadaydı.

- Evet dedim, olanca uzgörüşlülüğümle, kuşkusuz Etienne, uşak.

Bunu söylerken, bir yandan da kulak kabarttım; çünkü açık bir pencereden, az önce duyduğumdan çok daha farklı bir ses duydum; vaat edici, nefis bir ses, önceki gibi acı çeken bir kraliçe sesi değil, endişeyle, korkuyla dolu bir ses, kırık, zayıflamış, kadınca bir ses, sanki bana cesaret vermek, yardım etmek isteyen bir ses...

- Cecile, Cecile,... bak! Gitti mi? Bak! Kendini gösterme, kendini gösterme, seni görebilir! Buraya gelebilir, ortalığı karıştırabilir... çaputu kaldırdın mı? Ne aranıyor?

Neyi fark etti? Ignace'ın benim! Ulu tanrım, neden sobayı inceledi? Konsolun içinde ne bulmayı umuyordu? Ne korkunç, bütün evde! Bana bir şey olmaz, bana ne isterse yapsın umurumda değil, ama Tony, Tony dayanamaz. Onun için, bu kutsallığa hakaretti! Ona söylediğim zaman fena halde benzi attı. Ah, yeterince güçlü olmamasından korkuyorum.

- Ama soruşturma sonucu cinayetin evin içinde işlendiğinin kanıtlandığını varsayarsak (dedim, düşüncemi sürdürerek), böylesinin birkaç kuruş araklamak içgüdüsüyle hareket eden bir uşağın yapacağı iş olmadığını kabullenmek gerek. Başka bir olasılık intihar, kişinin kendini öldürmesi, ya da baba katli olabilir ve her şey evin içinde geçer, sonuçta cinayet aileden dışarı çıkmaz. Hamamböceğine gelince, katil olayın en ateşli anında ezmiş olsa gerek.

Bu düşüncelere dalmışken, yazı masasının başına geçmiş bir sigara tellendirmiştim, o sırada Antoine içeri girdi. Beni fark edince selam verdi, ama ilkinden daha ağırbaşlı bir selamdı bu; biraz sarsılmış olduğu da düşünülebilirdi.

- Eviniz çok güzel, dedim. Son derece sakin, içtenlik dolu burası, gerçek bir aile evi, sıcacık bir yer. Bana çocukluğumu anımsatıyor, annemi sabahlığına sarınmış görüyorum, kemirilmiş tırnaklar, bir mendil eksik...

- Ev mi? Ha, tabiî ev... Fareler var. Ama o başka. Annem dedi ki... siz... yani...

- Farelere karşı çok etkili bir zehir biliyorum, Farepex.

- Evet, bu konuyla daha çok ilgilenmeliyim... daha çok... Galiba bu sabah... babamı görmüşsünüz... Yani, özür dilerim, babamın cesedini...

- Doğrudur.

- Peki, sonra?

- Sonra ne?

- Galiba... bir şey bulmuşsunuz?

- Evet, buldum... ölü bir hamamböceği.

- Doğru, ölü hamamböceği de çok var... şey... yani gerçek hamamböcekleri... ölmemiş hamamböcekleri demek istiyorum.

- Babanızı çok mu severdiniz? diye sordum, masanın üzerinden Krakov'la ilgili resimli bir kitap alarak.

Bu soru onu gözle görülür şekilde şaşırt-

mıştı. Hayır, hiç beklemiyordu. Başını eğdi, başka yere baktı, tükürüğünü yuttu, kendini olağanüstü zorlayarak, kısık sesle, neredeyse tiksintiyle:

- Yeterince...

- Yeterince mi? Pek fazla değil demek ki? Yeterince ha? O kadarcık mı?

- Neden soruyorsunuz? dedi boğuk bir sesle.

- Neden hiç doğal davranmıyorsunuz? dedim cevap olarak, acıyan bir ses tonuyla, elimde kitap, babacan bir havayla, ona doğru eğildim.

- Ben mi? Doğal değil miyim? Ne demek is...?

- Neden benziniz attı?

- Ben mi? Benim mi benzim attı?

- Ya, ya! Yere bakıyorsunuz... cümlelerinizi bitirmiyorsunuz... farelerden, hamamböceklerinden konuşuyorsunuz... Sesiniz çok yüksek, dedim sertçe, ya da tersine çok alçak, kısık ya da tiz, kulakları tırmalıyor; hareketleriniz de çok sinirli... Doğrusu hepiniz böylesiniz: sinir içindesiniz ve hiç doğal değilsiniz. Neden delikanlı? Yalnızca babanızın ardından ağlamak daha uygun değil mi?

Hmm... onu "yeterince" seviyordunuz. Öyleyse neden geçen hafta annenizi onu yalnız bırakmaya teşvik ettiniz?

Sözlerim karşısında taş kesildi, ellerini ayaklarını oynatmaya cesaret edemiyordu, lafları ağzında yuvarlayarak kem küm etti:

- Ben mi? Nasıl? Babam... babamın havaya gereksinimi vardı...

- Sözü geçen gece, alt katta kendi odanızda mı yattınız?

- Kendi...? Tabiî, odamda... alt kattaki kendi odamda.

Hafifçe öksürüp, çıktım, onu elleri kucağında, dudakları kenetli, bacakları kaskatı sandalyesinde oturur bıraktım. Hmm... çok sinirli mizaçta olduğu su götürmez. Çok sinirli bir mizaç, utangaç, hassas ruhlu, hassas yürekli... Yine de kimseyi itip kakmadan, hiçbir şeyi boşlamadan dikkatle ilerlemeyi sürdürüyordum.

Odamda ellerimi yıkayıp, öğle yemeği için hazırlanırken, Etienne, uşak belirdi ve bir arzum olup olmadığını sordu. Sanki başka biriydi! Bakışı soru doluydu, davranışı kölece bir kurnazlığı vurguluyordu ve bütün melekeleri uyanıktı!

- Evet, yeni bir şey var mı? diye sordum.

Bir solukta yanıtladı:

- Geçen gece kilerde mi uyuduğumu sormuştunuz, sayın yargıç. O gecenin akşamı genç beyefendinin kilerin yemek odasına bakan kapısını kilitlediğini söylemek istiyordum.

- Hiç yapmadığı bir şey mi bu?

- Asla. Yalnızca bu kez yaptı, uyuduğumu düşünüyordu herhalde, çünkü vakit geçti, ama ben uyumuyordum. Gelip anahtarı kilitte döndürdüğünü duydum. Ne zaman açtığını bilmiyorum. O sırada uyuyordum. Sabah olunca beni uyandırdı, çünkü beyefendi vefat etmişti, o zaman da kapı açıktı.

- Demek ki gece anlaşılmayan nedenlerden ötürü, ölen kişinin oğlu kilerin kapısını kilitliyor... Ne anlama geliyor bu?

- Aman Sayın Yargıç, benim söylediğimi bilmesinler.

Bu ölümü bir iç olay olarak değerlendirmekte haklıymışım! Kimse geçemesin diye kapı kilitlenmişti. Ağ, gitgide daralıyordu, ipin katilin boynunu gittikçe daha fazla sıktığı görülüyordu. Peki sevinç duyacağıma neden budalaca sırıttım öyleyse? Çünkü ne

yazık ki -itiraf etmeli- en az kurbanın boynundaki ip kadar önemli bir şey eksikti. Evet, bu masum masum, beyaz beyaz ışıldayan boynu atlamıştım, ama tutku her zaman sizi haklı çıkarmaz! Tamam, laf aramızda, kızmıştım, kabul ediyorum, şu veya bu nedenle, kin, tiksinti, hınç gözümü kör etmiş ve beşbelli bir saçmalığa sürüklemişti: İnsanca bir duygu ve herkes anlayabilir. Ama yeniden toparlanmayı gerektiren an gelir; Kutsal Kitap'ın dediği gibi, Yargı Günüdür bu, o zaman da... hmm... ben "İşte katil" diyeceğim, ama ceset "ben kalp krizinden öldüm" diye karşı çıkacak. Ya mahkeme ne diyecek?

Şöyle diyeceğini varsayalım:

- Müteveffanın öldürüldüğünü iddia ediyorsunuz. Nasıl kanıtlayabilirsiniz?

Yanıtlayacağım.

- Ailesi, Sayın Başkan, karısı ve çocukları, özellikle oğlu, şüpheli davranıyorlar, sanki öldürmüşler gibi davranıyorlar: buna kuşku yok.

- Tamam, ama nasıl öldürülmüş? Çünkü öldürülmediği ortada, çünkü adlî tabip basit bir kalp krizinden öldüğünü onaylıyor.

O zaman her şeyi karıştırması için para alan

adam, avukat, ayağa kalkacak, cüppesinin kollarını savurarak uzun bir nutuk çekecek, her şeyin kötü mizacımdan doğan bir yanlış anlamadan kaynaklandığını; yasla suçu karıştırdığını, vicdanın rahat olmadığını göstermek için kullandığım belirtilerin, aslında acı belirtileri olduğunu ve yabancı biri karşısında gerildiklerini kanıtlamaya çalışacaktı. Ve yeniden dayanılmaz, iğrenç nakarat başlayacaktı: "Öldürülmediği" apaçık şahıs nasıl bir mucize eseri öldürüldü? Nasıl oluyor da cesedin üzerinde en ufak bir boğazlanma izi bulunamıyor?

Bu engel canımı öylesine sıkıyordu ki, öğle yemeğinde -kendim için, acımı uyuşturmak, üstüme üstüme gelen kuşkuları dindirmek için, başka hiçbir ard niyetim olmaksızın- cinayetin özünün kesinlikle fizik değil, öncelikle psikolojik olduğunu tanıtlamaya giriştim. Sanırım benden başka kimse konuşmuyordu. Antoine tek söz etmedi: bir gün önceki gibi buna layık olmadığımı düşündüğünden mi, yoksa sesinin boğuk çıkmasından çekindiğinden mi bilmiyorum. Anne üstünlük taslıyordu, hâlâ müthiş bir hakarete uğramış gibi görünüyordu ve elleri önüne

geçilemeyecek biçimde titriyordu. Cecile hiç ses çıkarmadan çok sıcak sıvıları mideye indiriyordu. Ben de yukarıda belirttiğim nedenlerden ötürü, yersizliğinin ve ortamın gerginliğinin bilincine varmadan enine boyuna konumu işliyordum:

- İnanın dostlarım, eylemin fiziksel görünümü, gövdedeki belirtiler, odadaki dağınıklık, benzeri bütün izler, yalnızca ikinci dereceden ayrıntılardır, doğrusunu söylemek gerekirse, gerçek bir cinayetin basit tamamlayıcılarıdır, birer adlî tıp formalitesi, adalet önünde suçlunun bir nezâket gösterisidir, hepsi o kadar. Cinayet tam anlamıyla ruhlarda gerçekleşir. Dış ayrıntılar? Pöh... size bir tek örnek vereceğim: bir yeğen otuz yıldır karıştırdığı halıları keşfeden amcasının sırtına şu eski, uzun şapka iğnelerinden birini saplıyor. Görüyorsunuz: böyle büyük bir psikolojik suç ve böylesine küçük fiziksel, ayırt edilmez bir iz, sırtta küçücük bir iğne deliği. Sözkonusu yeğen sonradan, dalgınlıkla amcasının sırtıyla, kuzininin şapkasını karıştırmış olduğunu açıklamayı denemişti. Kim bunu ciddiye alır ki?

Evet, evet, fiziksel düzeyde, cinayet bir

hiçtir; önemi ruhlar düzeyindedir. Organizmanın son derece dayanıksız olması, rastlantıyla veya şu yeğenin yaptığı gibi dalgınlıkla birini ölürmek olasıdır, nasıl olduğunu bilemeden birden dannn! bir ceset.

Bir gün, balayının tam ortasında, tırnaklarının ucuna kadar kocasına aşık olan çok erdemli, sadık bir kadın, adamın ahududu tabağının üzerine beyaz bir şey sarktığını fark eder: solucan. Kocanın dünyada en nefret ettiği şeyin de bu iğrenç kurtlar olduğunu bilmekte yarar var. Uyaracağına, muzip bir gülümsemeyle izleyip, sonra "solucan yedin" der, "olamaz" diye haykırır adam ürpererek, "yedin, yedin" diye karşılık verip bir güzel betimler: İşte şöyle, böyle, tombul, bembeyaz, falan. Güler şakalaşırlar, koca kızmış gibi yapıp ellerini göğe kaldırır ve karısının kötülüğünden yakınır. Olay unutulur. Ama bir-iki haftaya kalmadan kadın şaşkınlık içinde kocasının zayıfladığını, kuruduğunu, bütün yediklerini çıkardığını, kendinden tiksinmeye başladığını, zamanını (affedersiniz) kusmakla geçirdiğini gözlemler. Gitgide tiksinmeye, korkunç hastalığa kapılmaya başlar. Günlerden bir gün ağlamalar, inle-

meler: adam birden ölmüş, kendi kendini kusmuştur! Bir kafa bir gırtlak kalmıştır, gerisini kovaya boşaltmıştır. Dul umutsuzluğa kapılır. Ancak sıkı bir soru yağmuruna tutulunca itiraf eder: benliğinin en gizemli derinliklerinde, ahududu meselesinden önce kocasının patakladığı buldog köpeğine karşı doğal olmayan bir eğilim duymuştur.

Veya bir aristokrat ailede,alaycı bir tonla "lütfen otursanıza" diye hiç durmadan tekrarlayarak annesini öldüren oğul vakasını alabiliriz. Adaletin önünde sonuna kadar masumları oynamıştı. Ah, cinayet öylesine kolaydır ki, bu kadar insanın doğal olarak ölmesine şaşmamak elde değil... özellikle yürek işe karışırsa: yürek, insanlar arasındaki şu gizemli bağ, sen ve ben arasındaki şu dolambaçlı yeraltı geçidi, şu emme basma tulumba, emmesini de basmasını da ne güzel bilir! Ardından yalnızca büyük yas, cenaze yüzleri, acının onuru, ölü hazretleri, ha! ha! bütün bunlar ıstırap "saygı görsün" de kazayla, gizlice öldürülen yürek incelenmesin diye!

Süpürgenin altında kalmış fareler gibi büzülmüş, sözümü kesmeye cesaret edemeden dinliyorlardı! (Hani neredeydi bir gün önceki

kibirleri?) O sırada dul bir ölü kadar solgun, elleri iki misli titreyerek peçetesini fırlatıp, masadan kalktı.

- Kusura bakmayın! dedim ellerimi kaldırarak. Sizi kırmak istememiştim. Genel olarak yürekten, içine bir cesedin saklanması çok kolay olan şu iç organdan, şu torbadan söz ediyorum.

- Sefil! diye haykırdı, göğsü bir inip bir kalkıyordu.

Oğulla kız bir sıçrayışta kalktılar. Haykırdım:

- Ya kapı! Sefil, öyle mi? Tamam, peki söyleyin bakalım, neden o gece kapı kilitlendi?

Bir duraksama oldu. Birden Cecile gözyaşlarına boğuldu ve hıçkırarak:

- Kapıyı annem kapatmadı, ben kapattım. Ben kapattım. Ben!

- Doğru değil kızım. O kapıyı ben kilitledim. Neden kendini bu adamın önünde aşağılıyorsun?

- Annem söyledi, ama ben... ben... ben de kapıyı kapatmak istiyordum ve zaten ben yaptım.

- Bir dakika! dedim. Durun bir dakika. Ne

demek oluyor bu? (Kilerin kapısını Antoine kilitlemişti.) Hangi kapıdan sözediyorsunuz?

- Kapı... bizim odayı babamınkine bağlayan kapı. Ben kilitledim!

- Ben kilitledim. Yinelemene izin vermiyorum, anlaşıldı mı? Kilitlenmesini ben istedim.

Nasıl? Demek onlar da bir kapı kilitlemişlerdi! Böylece, babanın öleceği gece, oğlu kilerin, karısıyla kızı da odaların kapısını kilitlemişti.

- Peki neden kilitlediniz? diye sordum şiddetle. Neden bu istisna? hem de özellikle o gece? Ne amaçla?

İçler acısı. Sessizlik. Bilmiyorlar! Başlarını eğiyorlar! Tiyatro. O sırada Antoine'ın kızgın sesi duyuldu:

- Kendinizi haklı çıkarmaya utanmıyor musunuz? Hem kimin önünde! Susun! Çıkalım buradan!

- Evet beyim, aynı akşam kilerin kapısını kilitleyip, hizmetkârların odalara geçmesini neden önlediğinizi söylersiniz belki!

- Ben mi? Kapatmış mıyım?

- Ne? Belki de kapatmadınız? Şahitler var!

Gerçek kanıtlanabilir.

Yine sessizlik! Yine şaşkınlık! Kadınların bakışları korku dolu. Sonunda oğul bir şeyler anımsamış gibi, tarif edilmesi güç bir sesle:

- Doğru.

- Peki ama neden? Neden kilitlediniz? Cereyan yapıyordu da ondan mı?

- Açıklayamam! diye karşılık verdi anlatılmaz bir kibirle tepeden bakarak, sonra da odayı terk etti.

Günün geri kalan bölümünü odamda geçirdim. Mumu yakmadan, odanın bir ucundan ötekine volta attım. Dışarıda karanlık basıyordu, kar taneleri kararan havada gittikçe daha açık seçiliyordu ve birbirine geçmiş ağaç iskeletleri evi çepeçevre sarıyordu.

- Evet, hem de ne ev! Katiller evi, uğursuz bir kasıtlı cinayet vakasının gizlice kol gezdiği iğrenç ev, adam boğazlayanlar evi! Yürek mi? Ta başından beri bu iyi besili yüreğe güvenilemeyeceğini, yağla ve aile merhametiyle şişmiş bu yüreğin beni bir baba katliamına götüreceğini biliyordum. Biliyordum ama, hemen söylemek istemiyordum. Onlar, ne kadar da kendini beğenmiştiler! Saygı

gösterilmesini istiyorlardı! Duygular! Önce bana neden kapıları kilitlediklerini söylesinler!

Ama, bütün dizginleri elimde tuttuğum ve katile parmağımla dokunabileceğim bir anda neden harekete geçmek yerine zaman kaybediyordum? Şu engel, ah şu engel... Şu el değmemiş beyaz boyun, dışarıdaki kar gibi karanlıkta gitgide daha beyazlaşan şu boyun. Cesedin şu cani sürüsüyle suç ortaklığı su götürmezdi. Bir kez daha, bütün güçlerimi toplayıp duraksamadan, her şeyin adını koyarak, suçluyu belirterek doğrudan saldırıya geçtim. Duvara toslamış gibi oldum. İmgelemimi, sezgimi, mantığımı ne kadar kullanırsam kullanayım, boyun boyundu, beyazdı ve cansız nesnelerin inadıyla beyaz kalıyordu. Son kozlarımı oynamaktan başka yapacak şey kalmıyordu: Kinci ve saçma bir körlükle direnmek ve beklemek, ceset iyi niyet göstermediğine göre,belki suç zeytinyağı gibi yüzeye çıkıp kendini gösterir diye beklemek. Hiçbir şey yapmadan mı duruyorum? Evet, ama adımların bütün evin içinde yankılanıyordu, aşağıdaki herkes durmadan yürüdüğümü duyuyordu, onların da dinledikleri

kuşku götürmezdi.

Yemek saati çoktan geçmişti, saat onbire geliyordu ve ben hâlâ odamda muzaffer bir edâyla, sinsiliklerine ve caniliklerine verip veriştiriyordum. Direnmenin ve sebatın sonunda ödülleneceğine, durumun bütün bu tutkulu girişimler, takındığım bütün o tavırlar karşısında fazla dayanamayacağına ve şöyle ya da böyle çözumlenip, kurgusal değil somut bir şey üreteceğine kendimi inandırmaya çalışıyordum. Sonsuza kadar ben yukarda, onlar aşağıda kalamazdık, birinin "benden paso" demesi gerekiyordu, öneınli olan da ilk kimin konuşacağıydı. Ağır bir sessizlik hâkimdi. Koridora bir göz attım, ama aşağıdan hiç ses gelmiyordu. Ne yapıyorlardı acaba? Ben burada kilitli kapılar meselesinden ötürü üstünlük duyuyorsam, acaba onlar konuşup ayak seslerime kulak kabartarak yeterince korkuyorlar mıydı? Ruhları bu iç çatışmadan yorgun düşmeyecek miydi? Geceyarısına doğru, birinin koridorda yürüdüğünü ve kapıma vurduğunu duyunca derin bir soluk aldım.

- Girin, diye seslendim.

- Bağışlayın! dedi Antoine gösterdiğim

sandalyeye otururken (Kötü görünüyordu, yüzü solgun, donuktu, güzel bir nutuk patlatamayacağı hissediliyordu). Davranışınız... son olarak... şu sözleriniz... Yani ne anlama geliyor? Ya çekip gidin, hemen, ya da konuşun! Şantaj bu! diye patladı.

- Sonunda sordunuz! dedim. Epey geç kaldınız! Yine de çok genel oldu. Tam olarak ne dememi bekliyosunuz? Peki, mademi istiyorsunuz: babanız...

- Ne? Ne oldu babama?

- Boğazlandı.

- Boğazlandı. Iyi. Boğazlandı! dedi garip bir öfke ve doyum karışımıyla.

- Eğlenceli mi buluyorsunuz?

- Eğlenceli buluyorum.

Bir an bekleyip sordum:

- Başka sorunuz var mı?

Sesi çın çın öttü:

- Ama kimse ne bir çığlık ne de gurultu duydu!

- Ilkin, yakınlarda yalnız anneniz ve kızkardeşiniz vardı. Kapılarını bütün gece sımsıkı kilitlemişlerdi. Ikincisi, katil kurbanını hemencecik boğabilirdi, çünkü...

- Tamam, tamam! diye mırıldandı. Tamam.

Durun... Bir şey daha var: kimdi sizce... Kimden kuşkulanıyorsunuz?..

- Kimden kuşkulanıyorum ha? Sizce, böylesine kapalı, uşaklar ve uyanık köpekler tarafından böyle korunan bir eve dışarıdan birinin girebilmesi olası mı? Belki bana köpeklerin de, nöbetçilerin de uykuya daldığını veya dikkatsizce giriş kapısının açık unutulduğunu söyleyeceksiniz. Öyle mi? Koşulların kaçınılmaz rastlantısı.

- Dışardan kimse giremezdi! diye yanıtladı, kibirli bir sesle. Kaskatı oturuyordu ve devinimsizliğinde, benden tiksindiği, tüm ruhuyla benden tiksindiği belli oluyordu.

- Kimse! diye doğruladım hemen, kibrini görmekten mutlu. Kesinlikle kimse! Geriye yalnız siz üçünüz ve üç uşak kalıyor. Ama uşaklar da odaya giremezlerdi, çünkü siz.. neden bilinmez... kilerin kapısını kilitlemiştiniz. Yoksa kilitlemediğinizi mi öne süreceksiniz şimdi?

- Kilitlemiştim.

- Neden? Ne amaçla?

Bir sıçrayışta ayağa kalktı.

- Abartmayın! dedim, bu küçük uyarı üzerine yeniden oturdu. Donup kalmış öf-

kesi, sivri parçalar halinde kırılıyor ve yokoluyordu.

- Kilitledim... Bilmiyorum!... farkına varmadan! dedi zorla, ardından iki kere tekrarladı:

- Boğazlandı, Boğazlandı.

Çok sinirli bir tabiat! Evet, hepsi sinirli insanlardı; çok sinirli.

- Annenizin ve kızkardeşinizin de... farkına varmadan... odalarının kapısını kilitledikleri düşünürsek (ayrıca onların cinayet işlediklerini düşünmek çok güç, değil mi?) geriye... kimin kaldığını biliyorsunuz. O gece babanızın odasına girebilecek tek kişi sizdiniz.

Patladı,

- Yani bunun anlamı benim onu... benim onu... Ha, ha, ha!

- Bu kahkaha katilin siz olmadığınız anlamına mı geliyor?

Gülüşü dondu ve tüm çabasına karşın kayboldu. Tatlılıkla sürdürdüm.

- Siz değilseniz öyle mi? Öyleyse delikanlı, bir damla gözyaşı bile dökmemenizi nasıl açıklarsınız?

- Gözyaşı mı?

- Tek bir damla bile. Anneniz bana söyledi, ta başında, dün merdivende. Annelerin çocuklarını tehlikeye atmaktan, onlara ihanet etmekten hoşlandıkları çok sık görülmüştür. Ayrıca az önce güldünüz. Babanızın ölümünü eğlenceli bulduğunuzu belirttiniz!

Bunu söylediklerini doğru kabul edermiş gibi, öylesine muzaffer bir budalalıkla söylemiştim ki, enerjisini kaybedip, beni kör bir işkence aleti gibi süzmeye başladı. Ama işin sarpa sarmadığını hissedince, var gücüyle açıklamaya çalıştı, bir çeşit "okuyucuya uyarı"yı, gırtlağından zar zor çıkararak, parantez içinde yorumlamayı denedi.

- Şakaydı... Anlıyor musunuz? Tersiydi... tam tersi.

- Babanızın ölümüyle şaka mı?

Sustu, sanki kulağına gizli bir şey söyler gibi mırıldandım:

- Neden utanıyorsunuz? Babanın ölümü, ne de olsa, utanç duyulacak bir şey değil.

O anı hatırlayınca, onun hiçbir tepki göstermediği düşünülürse, işten iyi sıyrıldığıma seviniyorum.

- Belki utancınızın nedeni onu seviyor olmanızdır? Belki gerçekten seviyordunuz.

İğrenerek, umutsuzlukla kekeledi:

- Tamam. Madem üsteliyorsunuz... madem öyle... eh işte evet, onu seviyordum.

Ve masanın üzerine bir şey atarak bağırdı:

- Bakın, onun saçı!

Gerçekten bu bir tutam saçtı.

- İyi, alın onu.

- İstemiyorum. Siz saklayın. Size bırakıyorum.

- Niye bu kadar şamata yapıyorsunuz? Anladık, onu seviyordunuz. Ama bir sorum daha var (fark etmişsinizdir, anlattıklarınızdan hiçbir şey anlamıyorum). Bu bir tutam saçın beni neredeyse ikna ettiğini itiraf ediyorum, ama yine de anlamadığım bir şey var.

Bu noktada sesimi yeniden alçalttım ve kulağına fısıldadım:

- Onu seviyordunuz, güzel, ama bu sevgide neden bu kadar utanç, bu kadar hor görü var?

Benzi attı ve karşılık vermedi. Sürdürdüm:

- Bunca acımasızlık, bunca tiksinti neden? Neden suçundan kaçan bir suçlu gibi saklanıyorsunuz? Yanıt yok ha? Bilmiyor musu-

nuz? Belki sizin yerinize tahmin yürütebilirim. Seviyordunuz, tamam, ama hastalanınca, annenize havaya gereksinimi olduğunu söylediniz. Anneniz, o da seviyordu, sizi dinleyip kabullendi. Doğru, temiz havanın dokunmayacağı doğru, böylece kızının odasına taşındı, eğer hasta seslenirse de hemen yanıbaşında olabilecekti. Belki de böyle değildi. Yanılıyorsam söyleyin.

- Evet, aynen böyle oldu.

- Ha, çok iyi! Biliyor musunuz, ben yaşlı bir tilkiyimdir. Bir hafta geçiyor. Bir akşam anneniz ve kızkardeşiniz ara kapıyı kilitliyorlar. Neden? Tanrı bilir. İnsan çevrilen her anahtara kafayı takar mı? Klik klik, farkında olmadan kilitleyip, hop yatağa. Evet, aynı anda siz de aşağıda kilerin kapısını kilitlediniz. Neden? Bütün bu hareketleri gerekçelendirmeye gerek var mı? Şu anda neden ayakta değil de oturuyor olduğunuzu gerekçelendirmeye benzer bu.

Dimdik ayağa kalktı, sonra yeniden oturup:

- Evet, aynen böyle oldu! Tam dediğiniz gibi oldu! dedi.

- Sonra belki babanızın... başka bir şey is-

teyebileceğini düşündünüz. Annem ve kız-kardeşim uyudular, belki babamın bir gereksinimi var, diye kurdunuz. O zaman usulca -herkesi uyandırmaya ne gerek var?- usulca gıcırdayan merdivenden babanızın odasına çıktınız. Odasına vardığınızda da... gerisini yorumlamak gereksiz... kurulmuş gibi... dosdoğru üzerine!

Kulaklarına inanamazmış gibi dinliyordu, birden kendine gelmiş görünüp, yalnızca ürküntünün esinlendirdiği biçimde, içtenlikle inledi:

- Yukarı hiç çıkmadım ki! Hep aşağıdaki odada kaldım! Yalnız kileri değil, kendimi de içeri kilitledim! Kendimi içeri kilitledim! Yanılıyorsunuz...

Bağırdım:

- Ne? Demek siz de kapınızı kilitlediniz? Öyleyse herkes kendini odasına kilitledi. Bu koşullarda kim yaptı?

- Bilmiyorum, bilmiyorum... dedi aklı karmakarışık, alnını oğuşturarak. Şimdi anlamaya başlıyorum... belki hepimiz aynı şeyi düşünüyorduk... belki bir şey bekliyorduk... belki seziyorduk... korkudan, utançtan... her birimiz kapısını kilitledi... çünkü babamın...

babamın... tek başına bitirmesini istiyorduk!

- Ha! Demek ölümün yaklaştığını algılayıp, onun harekete geçmesi karşısında kapınızı kilitlediniz? Demek bu cinayeti bekliyordunuz?

- Bekliyor muyduk?

- Peki öyleyse kim öldürdü? Öldürüldüğü kesin, siz beklemekle yetiniyordunuz ve dışardan hiçbir yabancı giremezdi.

Susttu ve karşı konmaz mantığın ağırlığı altında mırıldandı:

- Gerçekten odamda kapalı olduğuma göre! Bir yanlışlık var.

- Öyleyse kim öldürdü? dedim heyecanla. Öyleyse kim öldürdü?

Bir süre düşünceye daldı, acıyla vicdanına danışır gibiydi; solgun, devinimsiz, yarı aralık gözkapaklarının altından uzaklara bakıyordu. Orada, içindeki dipsiz derinliklerde bir şey mi yaşıyordu? Ne yaşıyordu. Yatağından kalkıp, elleri tetikte, tehlikeli merdivenden dikkatle yukarı çıkışını yeniden mi yaşıyordu? Yoksa böyle bir ihtimalin tamamen geçersiz olmadığından bir an için şüphelenmiş miydi? Bu biricik anda, belki de nefret ona

sevginin tamamlayıcısı gibi görünüyordu. Bu biricik anda (benim varsayımım) sevginin ve nefretin, her yüce duygunun iki yüzü olduğunu, o korkunç ikilemi algılıyor muydu, kimbilir? Geçici de olsa gözleri kamaştıran bu açınlama (en azından ben böyle yorumluyorum) içindeki her şeyi yıkıyor, acıma duygusu kendi kendine katlanılmaz hale geliyor olmalıydı. Yalnızca bir an da sürse bu yeterliydi. Kuşkularımla boğuşmaya başladığından bu yana oniki saat geçmişti, oniki saattir kendini anlamsız ve saplantılı bir kovalamacanın hedefi gibi hissediyordu, en azından bin keredir saçma düşüncelerini geveleyip duruyor olmalıydı. Yıkılmış bir adam havasında başını önüne eğdi, sonra doğruldu ve olağanüstü bir kinle bana dönüp, gözlerimin içine baka baka açıkça:

- Bendim. Odasına çıktım, dedi.

- Ne demek "odasına çıktım"?

- Dediğiniz gibi, kurulmuş gibi çıktım. Dosdoğru gittim.

- Ne? Gerçekten! İtiraf ediyorsunuz. Sizdiniz. Gerçekten mi?

- Bendim. Dosdoğru gittim.

- Mükemmel. Her şey bir dakikadan kısa

sürdü.

- Evet, en çok bir dakika. Bir dakika derken abartıyor muyuz bilmiyorum. Sonra aşağıya indim ve yatağımda -çok iyi anımsıyorum- ertesi gün erken kalkmak gerektiğini düşündüm!

Düşünceye daldım: her şeyi o kadar kolayca itiraf etmişti ki... Hayır çok da kolayca değil, çünkü sesi kısıktı, tuhaf bir neşe nöbetiyle gözü dönerek itiraf etmişti. Her neyse, artık kuşkulanmak mümkün değildi! Artık kimse yadsıyamazdı! Evet, ama ya boyun? Yatak odasında aptalca direnen boyunu ne yapmalı? Harıl harıl düşünüyordum, ama düşünce bir cesedin budalalığı karşısında ne yapabilirdi ki?

Bunalmış halde katile döndüm, bekler gibiydi. Anlatması güç, ama o anda açıkça itiraf etmekten başka hiçbir şey kalmadığını anladım. Başımı, daha doğrusu boynu duvara vurmayı sürdürmenin bir yararı yoktu: diretme ve dalavere artık işe yaramıyordu. Bunu anlayınca, delikanlıya büyük bir güven duydum. Biraz aceleci davranıp, ileri gittiğimi anladım: bunca çabalamadan tıkanmış, bıkmış, soluksuz kalmıştım. Yeniden çocuklaş-

mıştım. Karıştırdığı haltı, aptallığı ağabeyine itiraf etmek arzusuyla yanan küçük bir çocuk. Beni anlayabilirdi... Yardımını esirgemezdi!

... Evet, içtenlikle itiraf etmekten başka yapacak şey kalmıyor. Beni anlayacak, yardım elini uzatacak! Bir yolunu bulacak.

Ne olursa olsun, kalkıp yavaşça kapıya yöneldim.

- Nasıl söylesem, dedim, dudaklarım titreyerek, bir sorun var... Bir engel... basit bir biçim sorunu, önemsiz bir şey. Doğrusu (tokmağı yakalamıştım), gövdede boğazlandığına dair hiçbir belirti, iz yok. Fiziksel olarak boğazlanmamış, basit bir kalp krizinden ölmüş. Boynu, anlıyorsunuz ya, boynu! Boynuna dokunulmamış.

Bu sözler üzerine, aralık kapıdan sıyrılıp, var gücümle koridorda kayboldum. Koşarak ölünün yattığı odaya daldım, dolaba saklanıp korkuyla karışık bir güvenle beklemeye başladım.

Bulunduğum yer karanlık, dar, havasızdı ve ölünün pantalonları yanağıma sürtünüyordu. Uzun zaman bekledim. Kuşkulanmaya, hiçbir şeyin olmayacağını ve alçakça

alaya alındığımı, aldatıldığımı düşünmeye başlıyordum. Tam o sırada, yavaşça kapı açıldı, biri dikkatle içeri süzüldü; uğursuz bir ses duydum, sessizlikte yatak şiddetle gıcırdadı: bütün formaliteler neden sonra yerine getiriliyordu! Ardından, adımlar geldikleri gibi uzaklaştılar. Uzun bir saatin sonunda ter içinde titreyerek dolaptan çıktığımda alt üst olmuş yatak boğuşma ve şiddet izlenimi veriyordu, gövde yanlamasına buruşuk yastığın üzerine atılmıştı ve ölünün boynu tam on parmağın belirgin izini taşıyordu. Tıp uzmanları bu izler karşısında yüzlerini ekşitip, anormal bir şeyler olduğunu söylediler; ama yargılamada parmak izleriyle katilin açık itirafları, mahkemeyi inandırmaya yetti.